

© Филенко Б.М., Проскурня С.А., Ройко Н.В.

УДК 616-091:378.661

Филенко Б.М., Проскурня С.А., Ройко Н.В.

ПРОФІЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ СЕКЦІЙНО-БІОПСІЙНОГО КУРСУ НА СТОМАТОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Вищий державний навчальний заклад України

«Українська медична стоматологічна академія» (м. Полтава)

borius007filenko@ukr.net

Вступ. Патологічна анатомія, як клінічна спеціальність, тісно пов'язана з клінікою, тому їй належить суттєве місце у роботі лікувально-профілактичних закладів системи охорони здоров'я [1]. Всім лікарям у своїй практичній діяльності постійно доводиться бути присутніми на розтиних, обговорювати разом із патологоанатомом питання танатогенезу та остаточного діагнозу, аналізувати морфологічний опис біопсії, оформляти лікарські свідоцтва про смерть, брати участь у роботі лікарсько-контрольних комісій і клініко-патологоанатомічних конференцій [2,3].

Із завданнями та змістом клінічної патології студент знайомиться при вивченні секційно-біопсійного курсу, основною метою якого є формування деонтологічних навиків та клініко-анатомічного мислення лікаря будь-якої спеціальності [5,6]. Отже, викладання цього курсу має особливо важливе значення у зв'язку з тим, що патологоанатомічна служба є системою заходів, спрямованих на покращення лікувальної та діагностичної роботи.

На нашу думку, основну мету біопсійно-секційного курсу слід позначити як забезпечення майбутніх лікарів-клініцистів знаннями, необхідними для продуктивної взаємодії з патологоанатомічною службою, що допоможе у вирішенні основних задач практичної охорони здоров'я. Але сучасні соціально-економічні умови та науковий розвиток диктують необхідність використання нових підходів викладання з метою вдосконалення вищої медичної освіти і, зокрема, клінічної патології [4].

Основна частина. За типовим навчальним планом біопсійно-секційний курс на стоматологічному факультеті викладається на III курсі. Згідно кредитно-модульної системи навчання на практичні заняття відводиться 14 годин, що включають також проведення підсумкового модульного контролю. Тематичний план складається з 6 практичних занять. Отже, за невеликий проміжок часу майбутній лікар-стоматолог при проходженні курсу повинен отримати уявлення про патологічну анатомію, як один із розділів практичної охорони здоров'я.

На першому занятті проводиться введення в дисципліну, повідомляються короткі дані з історії прозекторської справи, визначаються завдання і методи патологоанатомічної служби та її місце у системі охорони здоров'я України, вивчається основна патологоанатомічна документація згідно якої регулюється діяльність патологоанатомічного бюро та відділення.

На другому занятті вивчають методи біопсійного та операційного дослідження матеріалу. Студенти

ознайомлюються з правилами направлення та доставки біоптатів для дослідження, обробкою матеріалу, отриманого з різних органів та патологічних утворень, термінами зберігання гістологічних препаратів та особливостями біопсій щелепно-лицевої ділянки. Студенти працюють в біопсійній кімнаті, де їм демонструють техніку обробки біоптатів. На занятті розбираються основні онкологічні й найважливіші патологічні процеси голови та шиї. Проводиться обговорення типових ситуаційних задач з наступним заповненням супровідної документації та відповіді патологоанатома на біопсії.

На третьому занятті викладаються принципи побудови діагнозу. Даються визначення та наводяться приклади основного, комбінованого захворювання (конкуруючого, фонового, поєданого), ускладнення та супутнього захворювання. Проводиться порівняння патологоанатомічного та клінічного діагнозів з визначенням категорії розбіжності діагнозів та їх значення для хворого. Розглядаються об'єктивні та суб'єктивні причини неправильних клінічних діагнозів.

Викладач проводить показовий розтин, після чого розглядаються правила та порядок заповнення лікарського свідоцтва про смерть з визначенням безпосередньої причини смерті. В кінці заняття у вигляді домашнього завдання роздаються ситуаційні задачі стоматологічного профілю, при вирішенні яких студент самостійно повинен заповнити лікарське свідоцтво про смерть з його обговоренням на наступних заняттях.

На четвертому занятті під час розтину розглядається його техніка. Акцентується увага на особливості проведення розтину при захворюваннях голови та шиї. За відсутності розтину під час заняття демонструється відповідний відеофільм. Студенти працюють з МКХ-10 перегляду згідно патологоанатомічного діагнозу, встановленому при вирішенні ситуаційних задач.

Згідно цих завдань на п'ятому занятті студенти оформляють патологоанатомічну документацію – протокол патологоанатомічного розтину та його основні частини: патологоанатомічний діагноз, патологоанатомічний епікриз (співставлення клінічного і патологоанатомічного діагнозів, висновок про причину смерті, дефекти діагностики, лікування).

Шосте заняття присвячено попередньо підготовленому обговоренню результатів одного з розтинів. За цими матеріалами проводиться навчальна «клініко-патологоанатомічна конференція», в процесі підготовки якої призначаються «клініцист», «прозектор» і

«опонент». «Клініцист» детально зупиняється на симптоматиці захворювання, проведених методах обстеження хворого та його лікування. При формуванні клінічного діагнозу він наводить сучасні літературні дані з даного питання. «Прозектор» коротко зупиняється на тих морфологічних змінах, які були виявлені на розтині, формулюється патологоанатомічний діагноз, епікриз, дає заключення про причину смерті. Також розбираються гістологічні препарати даного розтину. «Опонент» аналізує правильність діагностики та проведеного лікування, а також оформлення, ведення історії хвороби і документації по розтину; обговорює остаточний діагноз, використовуючи літературні дані. В дебатах приймають участь всі студенти.

В процесі занять з метою підвищення творчої активності студентів використовуються ситуаційні задачі з різними цільовими напрямками.

Перший тип задач спрямований на удосконалення інтерпретації патологоанатомічного заключення біопсій. Другий тип – побудова діагнозу на основі патологічних процесів, що виявлені на розтині з визначенням танатогенезу та безпосередньої причини смерті. З перерахованих патологічних процесів (наприклад: інфаркт міокарда, атеросклероз, флегмона ший, ХНЗЛ, аденома слинної залози та ін.) необхідно визначити: основне захворювання та його прояви (у відповідній послідовності), ускладнення, супутні захворювання. У випадках комбінованого основного захворювання визначають конкуруюче, фонове та поєднане захворювання. Третій тип задач включає зіставлення клінічного і патологоанатомічного діагнозів за основним захворюванням, ускладненнями та супутніми захворюваннями, ґрунтуючись на даних історії хвороби і протоколу розтину. У випадках розходження діагнозів необхідно пояснити причину і категорію розбіжності.

Використання ситуаційних задач при викладанні секційно-біопсійного курсу, безумовно, сприяє формуванню у студентів клінічного мислення, розумінню взаємозв'язків місцевого та загального, єдності структури і функції, причинно-наслідкових взаємин в патології.

Особливістю профілізації секційного курсу на стоматологічному факультеті є специфіка тематики занять, що включають обговорення спеціальних тем

курсу. До них відносяться вивчення питань патології органів порожнини рота (стоматити, пародонтоз, карієс, передпухлинні і пухлинні процеси, одонтогенна інфекція, інфекційно-алергічна патологія та ін.), патологія слинних залоз, щелепно-лицевої ділянки, ший, кісток лицевого скелету. Особлива увага приділяється біопсіям онкологічних захворювань з урахуванням передопераційної терапії. У зв'язку з цим, значна увага на заняттях відводиться демонстрації і розбору біоптатів, а також документації по біопсіях. Для цього використовується набір макро- та мікропрепаратів, які ілюструють патологічні процеси, що найчастіше зустрічаються в практиці лікаря-стоматолога, насамперед онкологічних захворювань щелепно-лицевої ділянки.

З метою покращення підготовки студентів кафедрою створений навчальний посібник «Практикум з секційно-біопсійного курсу», в якому викладені основні питання діяльності практичної патологічної анатомії, ситуаційні задачі, протокол патологоанатомічного дослідження трупа, лікарське свідоцтво про смерть та інша актуальна документація. Навчальний посібник містить розділ у якому наведено основні методи біопсійного дослідження захворювань щелепно-лицевої ділянки.

Підсумковий модульний контроль засвоєння матеріалу проводиться за допомогою двох теоретичних питань та вирішення ситуаційної задачі, яка містить питання постановки діагнозу, визначення танатогенезу, безпосередньої причини смерті, співставлення клінічного і патологоанатомічного діагнозу.

Висновки. Багаторічний досвід комплексного методу проведення навчального процесу з секційно-біопсійного курсу на стоматологічному факультеті показує його доцільність та заслуговує подальшого розширення. Наведена методика викладання формує клінічне мислення майбутнього лікаря-стоматолога та є основою для подальшого самоудосконалення.

Література

1. Біктіміров В.В., Вернигородський С.В. Роль патологічної анатомії в системі сучасної медичної освіти / В.В. Біктіміров, С.В. Вернигородський // Вісник Вінницького національного медичного університету. – Т.10, №2. – 2006. – С. 574-575.
2. Гасюк А.П. Значення біопсійно-секційного курсу для майбутнього лікаря-клініциста / А.П. Гасюк, С.А. Проскурня, П.І. Насонов, Н.В. Ройко // Сучасні технології управління навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах: матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю. – Полтава, 2014. – С. 44-45.
3. Гасюк А.П. Значення міжнародної класифікації хвороб у вивченні біопсійно-секційного курсу в умовах євроінтеграції навчання / А.П. Гасюк, І.І. Старченко, С.А. Проскурня, П.І. Насонов // Європейський вибір – невід'ємна складова розвитку вищої медичної освіти України: матеріали навчально-методичної конференції. – Полтава, 2013. – С. 33-35.
4. Крылов Ю.В. Практикум по биопсийно-секционному курсу для субординаторов акушеров-гинекологов. Пособие / Ю.В. Крылов, С.В. Малашенко, О.В. Лесничая. – Витебск: изд-во ВГМУ, 2013. – 106 с.
5. Проскурня С.А. Нові підходи до викладання біопсійно-секційного курсу в сучасних умовах / С.А. Проскурня, А.П. Гасюк, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко // Основні напрямки удосконалення підготовки медичних кадрів у сучасних умовах: матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю. – Полтава, 2015. – С. 204-205.
6. Проскурня С.А. Формування деонтологічних навиків у студентів при вивченні секційно-біопсійного курсу / С.А. Проскурня, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, Т.В. Новосельцева // International scientific-practical web-congress of pedagogues and psychologists «BE SMART!». – Geneva (Switzerland), 2015. – Vol. 1. – P. 212-215.

УДК 616-091:378.661

ПРОФІЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ СЕКЦІЙНО-БІОПСІЙНОГО КУРСУ НА СТОМАТОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ Филенко Б.М., Проскурня С.А., Ройко Н.В.

Резюме. Викладання біопсійно-секційного курсу має особливо важливе значення у зв'язку з тим, що патологоанатомічна служба є системою заходів, спрямованих на покращення лікувальної та діагностичної роботи. Особливістю профілізації секційного курсу на стоматологічному факультеті є специфіка тематики занять, що включають обговорення спеціальних тем курсу. Багаторічний досвід комплексного методу проведення навчального процесу з біопсійно-секційного курсу на стоматологічному факультеті показує його доцільність та заслугове подальшого розширення. Наведена методика викладання формує клінічне мислення майбутнього лікаря-стоматолога та є основою для подальшого самоудосконалення.

Ключові слова: секційно-біопсійний курс, профілізація, студент-стоматолог.

УДК 616-091:378.661

ПРОФИЛИРОВАНИЕ ПРЕПОДАВАНИЯ СЕКЦИОННО-БИОПСИЙНОГО КУРСА НА СТОМАТОЛОГИЧЕСКОМ ФАКУЛЬТЕТЕ

Филенко Б.Н., Проскурня С.А., Ройко Н.В.

Резюме. Преподавание биопсийно-секционного курса имеет особое важное значение в связи с тем, что патологоанатомическая служба является системой мер, направленных на улучшение лечебной и диагностической работы. Особенностью профилирования секционного курса на стоматологическом факультете является специфика тематики занятий, включающих обсуждение специальных тем курса. Многолетний опыт комплексного метода проведения учебного процесса по биопсийно-секционному курсу на стоматологическом факультете показывает его целесообразность и заслуживает дальнейшего расширения. Приведенная методика преподавания формирует клиническое мышление будущего врача-стоматолога и является основой для дальнейшего самосовершенствования.

Ключевые слова: секционно-биопсийный курс, профилирование, студент-стоматолог.

UDC 616-091:378.661

Specialization in Teaching of Postmortem-Bioptic Course at the Dental Faculty

Filenko B.M., Proskurnya S.A., Royko N.V.

Abstract. Dental student is introduced to the objectives and content of the clinical pathology while studying the postmortem-biopic course, the main purpose of which is the formation of a clinical-anatomical thinking of a medical professional of any specialty. Therefore, the teaching of this course is particularly important due to the fact that the pathologicoanatomical service is a system of measures aimed at improving the medical and diagnostic activity.

The contemporary socio-economic conditions and scientific development demand the need for new approaches to improve teaching at higher medical educational institutions, clinical pathology, in particular.

During the study the situational problems with different target areas are used to enhance the creative activity of students.

The first type of objectives is aimed at improving the interpretation of pathologicoanatomic conclusion of biopsies. The second type is the formation of the diagnosis on the basis of pathological processes that are found during postmortem examination with the definition of tanatogenesis and the immediate cause of death. Among the listed pathological processes (e.g., myocardial infarction, arteriosclerosis, neck phlegmon, COPD, salivary gland adenoma, etc.) the following items should be defined: underlying disease and its manifestations (in the appropriate sequence), complications and concomitant diseases. In cases of combined underlying disease a competitive, background and associated disease should be defined. The third type of objectives includes a comparison of the clinical and pathologicoanatomical diagnoses for the underlying disease, complications and concomitant diseases based on the medical history and protocol of the autopsy. In cases of divergence of diagnoses it is necessary to explain the cause and category of the divergence.

Undoubtedly, the use of situational tasks in teaching the postmortem-biopic course facilitates the formation of the students' clinical thinking, understanding of the correlations between the local and universal, the unity of structure and function, cause-and-effect relationships in the pathology.

The peculiarity of the specialization of the postmortem-biopic course at the Dental Faculty is the specificity of the subjects' objectives, including discussion of special topics of the course. These include the study of the oral pathology (stomatitis, parodontosis, dental decay, pretumor and tumor processes, odontogenic infection, infectious-allergic pathologies, etc.), pathology of salivary glands, maxillofacial area, neck and bones of the facial skeleton. Special attention is paid to cancer biopsies, accounting for preoperative therapy. In this regard, in the classroom a considerable attention is given to demonstration and analysis of biopsy material, as well as the biopsy specifications. For this reason a set of macro-and micro specimens, which illustrate the pathological processes that often occur in the practice of a dentist, first of all, cancers of maxillofacial area are used.

Long-term experience in comprehensive method of teaching postmortem-biopic course at the Dental Faculty shows its appropriateness and deserves further expansion. The following teaching methodology forms the clinical thinking of the future dental professional and is the basis for further self-improvement.

Keywords: postmortem-biopic course, specialization, dental student.

Стаття надійшла 09.06.2015 р.